

ผลกระทบจากการดื่มเหล้าไม่เลือกจนรวย แต่หากจนกว่ามีอัตราการตายสูงกว่าคนรวย

เรียบเรียงโดย จินตนา จันทร์โคตรแก้ว และ ดร.ชญ.อรทัย วลีวงศ์ สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ

การดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ดื่ม ในขณะที่สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ดื่มส่งผลต่อการได้รับปัญหาและผลกระทบจากการดื่ม และส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำ (Inequality) หรือความไม่เท่าเทียมกันระหว่างคนจนและคนรวยทางด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการดื่มแอลกอฮอล์

ในวงการวิชาการมีการศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจฐานะทางสังคมกับเปรียบเทียบอัตราการตายที่มีสาเหตุเกี่ยวข้องกับการดื่มแอลกอฮอล์ ที่ผ่านมามีส่วนใหญ่อธิบายด้วยทฤษฎี “Alcohol-harm paradox” กล่าวคือ “กลุ่มนักดื่มที่มีเศรษฐกิจฐานะทางสังคมต่ำ จะได้รับผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์มากกว่ากลุ่มนักดื่มที่มีเศรษฐกิจฐานะทางสังคมสูง แม้ว่าคนจนจะดื่มในปริมาณที่น้อยกว่าหรือเท่ากันกับคนรวย” โดยทฤษฎีนี้สามารถอธิบายผ่านการเชื่อมโยง

กับปัจจัยด้านสังคม สภาพแวดล้อม และพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มคนจนที่ทำให้ผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มคนจนหนักหนาสาหัสกว่าผลกระทบในกลุ่มคนรวยที่อาจส่งผ่านต่อไปรุ่นต่อรุ่นและกลายเป็นวงจรและกับดักความขัดสน ยกตัวอย่างเช่น การเข้าถึงบริการทางสุขภาพที่มีอยู่อย่างจำกัดในกลุ่มคนจน กลุ่มคนจนมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพสูงกว่ากลุ่มคนรวย ได้แก่ กลุ่มคนจนมีอัตราการสูบบุหรี่สูงกว่าและการมีรูปแบบการดื่มที่เสี่ยงหรือดื่มอย่างหนักมากกว่ากลุ่มคนรวย เป็นต้น

ผลการศึกษาล่าสุดจากการทบทวนผลงานวิจัยอย่างเป็นระบบระหว่างปี 2013 ถึงปี 2019 ได้ยืนยันความเหลื่อมล้ำทางสุขภาพอันเนื่องมาจากความยากจนและการดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งพบว่า กลุ่มคนจนมีโอกาสเสี่ยงจากการตายมากกว่ากลุ่มคนรวย (ประมาณ 1.6 - 3.6 เท่า) ยิ่งไปกว่านั้น กลุ่มคนจนมีโอกาสรักษาชีวิตจากการดื่มแอลกอฮอล์มากกว่ากลุ่มคนรวยประมาณ 3.8 - 5.2 เท่า และยังพบว่าการมีรูปแบบการดื่มหนักต่อครั้งของกลุ่มคนจนยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้อัตราการตายด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสูงกว่าคนรวยด้วย

งานวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่านโยบายแอลกอฮอล์ควรพิจารณามิติการลดความเหลื่อมล้ำในการดำเนินนโยบายด้วย เช่น ควรมีมาตรการที่เข้มงวดในการควบคุมการเข้าถึงแอลกอฮอล์ในพื้นที่ที่จัดว่าเป็นพื้นที่ยากจนและด้อยโอกาส และควรมีมาตรการที่มุ่งเป้าหมายการลดพฤติกรรมกรรมการดื่มหนักควบคู่ไปกับการลดการดื่มในระดับประชากร หากเป็นเช่นนี้การทำงานด้านการควบคุมแอลกอฮอล์จะช่วยเสริมการทำงานเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDG) ได้ ทั้งเรื่องการมีสุขภาพที่ดี การขจัดความยากจน และการลดความเหลื่อมล้ำทางสุขภาพและสังคม

เอกสารอ้างอิง

Probst C, Kilian C, Sanchez S, Lange S, Rehm J. The role of alcohol use and drinking patterns in socioeconomic inequalities in mortality: a systematic review. The Lancet Public Health 2020; 5(6): e324-e32.